

SZOBROK

Hangjáték

GOBBY FEHÉR GYULA

SZEREPLŐK

BEMONDÓ

ZOLI

PÉTER

SIMON

KÁLNOKI

PIROSKA

JANI

JÚLIA

NAGYKOVÁCS

BRONZ

MÁRVÁNY

BEMONDÓ Híradásunk végén még egyszer az időjárásról. Holnapra kimondottan meleg idő, erős napsütés várható. A hőmérséklet reggel 15–18 fok között, a délutáni órákban 23–25 fok között ingadozik. Híreinket hallották. Kedves hallgatónk, híreket legközelebb . . .

(Kattanás. Csend. Szerkesztőségi szoba.)

ZOLI Kikapcsoltad?

PÉTER Unom.

ZOLI Az ügyeletes szerkesztőnek kötelessége folyamatosan hallgatni a programot.

PÉTER Mondom, hogy unom.

ZOLI Öröközöld dallamok következnek.

PÉTER Azt is unom.

ZOLI Mít nem unsz? Saját kommentárjaidat?

PÉTER Saját kommentárjaimat is unom. Meg azt is, hogy a hőmérséklet ingadozik. Hányszor mondtam már, hogy ne így fogalmazz. A hőmérséklet várható. Esetleg alakul. Vagy egyszerűen: lesz. Az embereknek különben is elégük van már az ingadozásból. Minden inog körülöttünk.

ZOLI Aproposó: inog. Hallottad, hogy bejelentettem a szobor ledöntését?

PÉTER Öreg vagyok, de nem vagyok süket. Hallottam.

ZOLI A beadványomra nem is válaszoltatok. Szeretném közvetíteni az eseményt.

PÉTER A szerkesztőség még nem döntötte el, miképpen számolunk be róla.

ZOLI Unlak benneteket. A szerkesztőbizottság így dönt, a szerkesztőbizottság úgy dönt.

PÉTER Lehet, hogy hangképekben számolunk be róla, lehet, hogy csak rövid hírt adunk.

ZOLI Élőben kell közvetíteni.

PÉTER Meg kell alaposan fontolni a dolgot.

ZOLI Ti is ingadoztok, nemcsak a hőmérséklet. Az a szobor harminc éve áll a város főterén. Majdnem olyan magas, mint maga a városháza. Szinte mindnyájan kinyújtott keze alatt éltük át az első találkánk izgalmait. Ha képelepet küldtünk vidéki rokonoknak, ott díszelgett a kép közepén. Mondhatnám, városunk szimbólumává lett. Azt is mondhatnám, életünk jelképévé vált. És most jönnek majd a munkások a vágópisztolyokkal, és szétdarabolják.

PÉTER Látom, fölkészültél a közvetítésre.

ZOLI Számotokra mi az esemény, ha ez nem az.

PÉTER Az a kérdés, hogy eseményt csinálunk-e belőle.

ZOLI Micsoda beképzeltség. Te „csinálod” az eseményt meg a szerkesztőbizottság!

PÉTER Hozzájárulunk. Kérdés, hogy fölfűjjük-e a dolgot.

ZOLI Fűjjátok föl magatokat, és pukkadjatok meg! Ez igenis esemény, amelyet kötelességünk közvetíteni. És én igenis fölkészültem rá.

PÉTER Túl személyesen fogod föl a dolgot.

ZOLI Ne gyere nekem a szubjektívizmus vádjával, mert visítok! A szobor ledöntését csakis személyesen élheti át minden egyes ember a városban. Ehhez joga van. Ezért is kell élő adásban bekapcsolódnunk az eseménybe.

PÉTER Kérdés.

ZOLI Az a kérdés, hogyan ülhetek annyi év óta a szerkesztőbizottságban, ha ilyen pofonegyszerű dologban sincs véleményetek.

PÉTER Éppen azért ülünk mi ott, és nem te.

ZOLI Azt hiszed, eltitkolhatjátok a város főterén levő szobor ledöntését? Amiről hetekig tanácskozott a városi tanács? Mit tanácskozott! Veszekedett!

Marakodott! Ordítózott! Megoszlott az egész város véleménye róla. Mindenki odafigyel. Mindenki izgul. És ti EZT akarjátok eltitkolni? Elmismásolni?

PÉTER Nem titkolunk el semmit, csak politikusán viszonyulunk hozzá.

ZOLI Viszony-nyúljatok ti a saját szerszámotokhoz! Hogy mást ne mondjak.

Ha nem közvetíthetem az eseményt, világga kürtölöm, hogy ti, vén tőkösök, ezt megakadályoztatok. Majd meglátjuk, mit mond erről a hallgatóság.

PÉTER Megtanulhattad volna, a hallgatóság azt mondja, amit tőlünk hall.

ZOLI Úgy látszik, még te is tanulhatsz egy-két új dolgot az újságírásról.

Csak késő ne legyen!

(Erős motorzúgás. Locsolás zaja.)

SIMON *(kiabál)* Mi a fenét művelsz azzal a csövel?

KÁLNOKI Lemosom az öreget.

SIMON Ne pocsékold a vizet, úgyis ledöntik holnapután.

KÁLNOKI Éppen azért. Legyen tiszta.

SIMON Mit törödsz te vele, tiszta-e vagy piszkos.

KÁLNOKI Legyen tiszta.

SIMON Annyira szeretted?

KÁLNOKI Ki kérdezett engem, szeretem vagy nem szeretem. Itt áll, mióta a Köztisztaságinál vagyok. Minden éjjel itt tekergek körülötte a téren.

SIMON Az igaz. Itt szoktunk rágyújtani a tövében. Intsél Jóskának, álljon le tíz percre.

KÁLNOKI Várjál, még lemosom a köpenyét is. Ezek a városi galambok mindent összeszarnak.

SIMON A fejét úgysem tudod megmenteni. Arra már ráörökösödött a szar.

KÁLNOKI Pedig még jó erős a nyomás.

SIMON Intsél Jóskának, mert kilőjük az egész tartályt.

(A motorzúgás gyengül, majd megszűnik.)

KÁLNOKI Most mégsem olyan szutykos. Hátha a televízió is közvetíti, mikor elviszik.

SIMON Majd bemondják, hogy utoljára lemosta Kálnoki Lajos.

KÁLNOKI Nem tudja azt senki.

SIMON Majd én beszámolok róla az igazgató úrnak.

KÁLNOKI Azt adja meg az isten!

SIMON Valamikor nagy párttag volt, hadd tudja meg, hogy megtiszteltük a volt főnökét.

KÁLNOKI Majd a valagadba rúg. Már régóta más pártnak a tagja.

SIMON Ha adsz egy Lordot, befogom a pofám.

KÁLNOKI Hol élsz te? Jut nekem Lordra!

SIMON Mindig Lordot szívtál, most is az van a kezekben.

KÁLNOKI Csak a doboza. Mert olyan jó kemény doboza van.

SIMON Mutasd. Hát ez valóban nem Lord, te csaló. De azért kiveszek egyet.

A hallgatásomért.

KÁLNOKI Azt hiszed, a hallgatásodat mindenki megfizeti? Még én is?

(Gyufasercenés. Az első füst.)

SIMON Te meg dumáltál örökkön-örökké, és mi lett belőle a haszon?

Ugyanott mosod az utcát, ahol azelőtt.

KÁLNOKI Legalább a pipahuját ne rontsd el a filozófiáddal. A tetejében az én cigimet szívod.

SIMON Pedig éppen azt akartam javasolni, ha már lemostad a főelvtárs fejét ledöntése előtt, most le kellene mosnod őfőméltóságát is, itt van a szomszéd utcában.

KÁLNOKI Már idehozták? Hol áll?

SIMON Légvonalban nincs kétszáz méterre sem. Itt készítik elő a fölállításra.

Avatásra. Ünnepségre. Te meg lemoshatod, ha nyitva a kapu. Biztos mocskos az is. Kevesen dicsekedhetnek el veled, hogy két főtéri szobornak mosták meg a fejét egy éjszaka.

KÁLNOKI Én se fogok dicsekedni. Jobb lesz, ha te is befogod a pofád.

SIMON Nincsen abban semmi szégyen, csak a dolgunkat végeztük. Ha az urak meg az elvtársak nem szégyellik, hogy minden húsz-harminc évben cserélik a szobrokat, én ugyan nem fogom magam ezen idegesíteni.

KÁLNOKI Jár a szád! A szobor jelkép. Azért is veszekedtek miatta annyit.

SIMON Akié a szobor, azé az ország? Halottak ezek mind. Ha lett volna eszük, harminc éve se bántották volna a régi szobrot. Akkor most nem kellene emezt se piszkálni. Van a városban elég tér.

KÁLNOKI Ahogy a te eszed kiadja, most minden téren szobor állna. Minden történelmi korszakból egy.

SIMON Mi bajunk lenne? A galambok biztos örülnének nekik.

KÁLNOKI Csak körül kellene vezetni a tanulókat a városban, és egész történelmünket megtanulhatnák.

SIMON Csak költik az adófizetők pénzét a régiek ledöntésére, a még régiek visszaállítására meg még az újakra is. Mintha nem lennénk elég szegények így is.

KÁLNOKI Szegények vagyunk, de a történelmünk gazdag.

SIMON Cigarettrára már nem jut. Te is lemondtál a Lordról, én meg tőled kunyerálok ezt a kapadohányt is.

KÁLNOKI Az elvtárs, az szivarozott. Emlékszel, mekkora Havannákkal parádézott a filmhíradókban? Úgy füstölt, mint egy gyárkémény.

SIMON Nem emlékszem, mit szívott őfőméltósága. Az se Lordot tartott a zsebében.

KÁLNOKI Intek Jóskának, induljunk tovább. A csikket a lefolyóba dobd!

SIMON Majd fölmoszuk holnap éjszaka.

KÁLNOKI Szeretem, ha rendet hagyunk magunk után.

SIMON Úgyse lesz rend itt a főtéren soha. No, a kedvedért.

(A motor fölzúg, majd a locsolás hangjával együtt távolodik.)

BRONZ Hallotta? Amire emlékeznek, az a szivarom. Hogy mit tettem, hogy milyen életük volt a vezetésem alatt, arról nem beszélnek. A szivaromra irigyek.

MÁRVÁNY Ne panaszkodjon, rólam már azt sem tudják, hogy pipáztam.

BRONZ Pipázott?

MÁRVÁNY Maga sem tudja? Ennyit megjegyezhetett volna rólam. Gazdag pipagyűjteményem van. Vagy volt. Lehet, hogy azt is eldobálták az elvtársai.

BRONZ Meg kellene hogy legyen. Szigorú parancsot adtam, hogy a palotából semmit sem szabad elpredálni.

MÁRVÁNY És a munkásosztály öntudatos fiai mindig betartották a parancsait, igaz?

BRONZ Legalább annyira, mint a fő-, közép- és alnemesek őfőméltósága kegyelmes rendeleteit.

MÁRVÁNY Nem tudok róla, hogy a vezetésem alatt működő úriemberek használt tárgyakat tulajdonítottak volna el.

BRONZ De arról csak kegyeskedett tudomást szerezni, hogy legkegyelmesebb vezetése alatt eme kitűnő urak egész falvakat hagytak éhen halni, hogy a legzsírosabb állásokba ültették legbutább rokonaikat, és vadászataik alkalmával sok paraszt vetését teljesen letarolták, anélkül hogy a kártérítésre szegény emberek valaha is gondolni mertek volna.

MÁRVÁNY Kérem, ha politikai beszédekkel kívánja szórakoztatni magát, igyekezzen, mert attól tartok, hogy holnap elvásasztják a törzsét a fejétől.

BRONZ Ha azzal vádol, hogy az elvtársaim szutykos pipákat loptak a palotájából, bebizonyította, mennyire tudja használni azt a visszaragasztott méltóságos fejét.

(Csend. Bagolyhuhogás.)

MÁRVÁNY *(kuncog)* Bagoly szállt a fejére.

BRONZ Mít számít annyi galamb után.

(Kis csend.)

MÁRVÁNY Nem akartam megbántani.

BRONZ Fölöslegesen lármáztam én is.

MÁRVÁNY Tudom, bántják a történetek, és idegesíti a jövődő. Higgye el, tudom, mit érez. Én már átéltem mindezt.

BRONZ Köszönöm részvétét, de nem kérek belőle.

MÁRVÁNY Velem hiába játssza a nagyfiút. Éppen elég nagy fiú vagyok magam is.

BRONZ A kegyelmes úr lovon nagyfiú.

MÁRVÁNY Irigyli a lovamat?

BRONZ Legalább ül valahol. Lám, én végigálltam ezt a néhány évet.

MÁRVÁNY Rendelhetett volna lovat a feneke alá.

BRONZ Isten őrizz, hogy beleszóljak a művész dolgába. Rögtön elterjedt volna rólam, hogy hiú vagyok.

MÁRVÁNY Így talán nem terjedt el? Pletyka ellen nincs orvosság.

(*Bagoly.*)

BRONZ A baglyok ellen sincs.

MÁRVÁNY Letojta?

BRONZ Nem egy kákabélű bagoly volt . . .

MÁRVÁNY Sose szerettem a madarakat. Ezért küzdöttünk egész életünkben! Hogy a szobrunkra piszkítsanak az átkozottak!

BRONZ Mások is a fejünkre eresztettek ám, kegyelmes uram. Sokszor saját munkatársaink okoztak legnagyobb fájdalmat nekünk.

MÁRVÁNY Mennyire igaz. Pedig milyen óvatosan és körültekintően választottam ki munkatársaimat. Vezető szempontom mindig az volt, tőlem magasabb méltóságú főrend nem jöhet számításba. Iskolája lehet, de hallgatag legyen. Erős egyéniség, hencegő típusú ember, kákán is csomót kereső vagy nagy tudós szóba se kerülhetett.

BRONZ Aztán a saját miniszterelnöke hagyta cserben.

MÁRVÁNY Sajnos.

BRONZ Én se dicsekedhetek jobb eredményekkel. Pedig nekem könnyebb dolgom volt.

MÁRVÁNY Könnyebb?

BRONZ Sokkal nagyobb volt a választékom. Több az egyszerű származású ember, mint ahány nemes van. Aztán meg nálunk rettenetesen nagy volt a fegyelem. Aki belépett a pártba, tudta, hogy mit vállal. Végül pedig megvolt a mechanizmusa az állandó cseréknek. Senkinek sem tarthatott örökké a pütkösdi királysága.

MÁRVÁNY Kivéve magának.

BRONZ Kivéve engem. De hát azt sem én találtam ki. A nép akarta.

MÁRVÁNY (*kuncog*) El kell ismernem, ez jól ki volt találva.

BRONZ Általános szavazáson döntöttek így. Az egész vezetésből csak én keltem nekik halálomig.

MÁRVÁNY Próbáltak volna másképpen szavazni . . .

BRONZ Nem kell személyeskedni. Vagy ez irigység volt?

MÁRVÁNY Miért ne lennék őszinte? Bizony, irigység. Olyan ügyesen csinálta a dolgot, hogy kénytelen vagyok bevallani, én sose tudtam ilyen szilárd védelmet magam körül kiépíteni.

BRONZ Pedig milyen kitartóan építette őfőméltósága!

MÁRVÁNY Mégse sikerült.

BRONZ Mert a születésük szerint szűkítette a választékot.

MÁRVÁNY Így is túl sokan jelentkeztek munkára. El sem tudtam képzelni, hogy ennyi unokaöcs, másod-, harmad- és negyedági rokon létezik a világon.

BRONZ És mind valamit akar.

MÁRVÁNY Kíván . . .

BRONZ Óhajt . . .

MÁRVÁNY Kér . . .

BRONZ Esedezik . . .

MÁRVÁNY Könyörög . . .

BRONZ Pitiz . . .

MÁRVÁNY Instál . . .

BRONZ Kérvényez . . .

MÁRVÁNY Szívre hat . . .

BRONZ Hivatkozik . . .

MÁRVÁNY Közbenjár . . .

BRONZ Szándékozik . . .

MÁRVÁNY Tervez . . .

BRONZ Készül . . .

MÁRVÁNY Törekszik . . .

BRONZ Céloz . . .

MÁRVÁNY Elhatároz . . .

BRONZ Hajlandósága van . . .

MÁRVÁNY Intenciói vannak . . .

BRONZ Kontemplál . . .

MÁRVÁNY Számítgat . . .

BRONZ Számot tart . . .

MÁRVÁNY Remél . . .

BRONZ Támaszkodik . . .

MÁRVÁNY Elvár . . .

BRONZ Jogot formál . . .

MÁRVÁNY Kalkulál . . .

BRONZ *(kuncog)* Szóval őfőméltósága is küzdött a siserehadával?

MÁRVÁNY *(kuncog)* Szóval az elvtársak se voltak a kimondott földre szállt angyalok, ha az érdekeikről esett szó?

BRONZ Nem tudom, össze lehet-e hasonlítani a nép uralmát a főnemesség diktatúrájával?

MÁRVÁNY Azt hiszem, lesz elég ideje ezen gondolkodni. Ha véletlenül megmarad a feje.

BRONZ Gúnyolódhat, de mi megőriztük az ön kegyes fejét.

MÁRVÁNY Egy udvar sarkában hanyódva.

BRONZ De egészben.

MÁRVÁNY A márványt nem lehet beolvasztani.

BRONZ Megvigasztalt. A bronzot persze lehet.

MÁRVÁNY Nem akartam megijeszteni.

BRONZ Én már semmitől sem félek. Arról régen letettem.

MÁRVÁNY Fatalista?

BRONZ Bízok a történelmi igazságtételben.

MÁRVÁNY No, arra várhat!

BRONZ A kegyelmes úr is bevárta a változást.

MÁRVÁNY Miféle változást? Ezek visszaélnék a tekintélyemmel! Oदारaknak a főtérre, de velem, az én elveimmal, a nézeteimmal, a történelmi küldetésemmel senki érdemben nem foglalkozik. Le se köpik a lényegét. Ennek az egész pereputtnak semmi köze hozzám. Mikor kitesznek a nép szeme elé, tulajdonképpen saját üzelveiket rejtik az én hátam mögé.

BRONZ Azt hittem, elégedett, hogy visszakerül a régi helyére.

MÁRVÁNY Elégedett? Természetes dolognak tartom, hogy visszakerülök. Viszont azt is elvártam volna, hogy a nemzet is helyes útra terelődjön. És ehelyett azt kell látnom, mindenki rohan a piszlicsáré ügyei után. A nemzettel senki sem törődik.

BRONZ És ezen csodálkozik? Majd én megmagyarázom . . .

(Női sikkantás. Csók cuppanása.)

PIROSKA Jaj, nem kapok lélegzetet.

JANI Az a jó! Olyan édes a szád, mint a méz.

PIROSKA Nem csoda, hiszen vacsora után három édes likőrt itattál meg velem.

JANI Nem bírok tovább várni.

(Cuppanások.)

PIROSKA Juj, de hideg ez a szobor.
 JANI Milyen jó meleg a combod.
 PIROSKA Ne húzd le, jöhet valaki.
 JANI Nem jár erre senki éjjél után.
 PIROSKA Ránk néz. Érzem, hogy ránk néz!
 JANI Ki az? Ki néz?
 PIROSKA Néz a szobor.
 JANI Ne törődj vele. Gyere . . .
 PIROSKA Éppen idebámul!
 JANI Hunyd le a szemed. Engedj . . .
 PIROSKA Ne itt. Várj! Van időnk . . .
 JANI Nem bírom tovább!
 PIROSKA Juj, de szorítasz!
 JANI Isteni, isteni, isteni . . .
 PIROSKA Pszt, meghallja valaki.
 JANI De jó puha vagy, te angyal.
 PIROSKA Halkabban, kérlek.

(Cuppogás.)

JANI Hű, de finom volt.
 PIROSKA Talán csak nem látott bennünket senki.
 JANI Ki törődik egy szoborral?
 PIROSKA Heves vagy és telhetetlen. Gyere, kísérf haza. Az ágyban mégsem kell ennyire sietni.
 JANI Itt is jó volt, ott még jobb lesz, meglátod.

(Cuppanás. Léptek.)

MÁRVÁNY Miféle erkölcs! Miféle emberek!
 BRONZ Kellemes meleg volt a combja.
 MÁRVÁNY És ezt nekem is túrnöm kell majd.
 BRONZ Szerettem én is az ilyen kerek csöcsű nőket.
 MÁRVÁNY A város központjában állnak le egymással üzekedni.
 BRONZ Mindenütt jó, ahol lehet.
 MÁRVÁNY Tessék? Ez volt a proletárerkölcs?
 BRONZ Hagyjuk a nagy szavakat. Az urak is tették a magukét, ha volt alkalmuk rá.
 MÁRVÁNY Mindenkitől megköveteltem a környezetemben, hogy tartsa rendben a családi életét.
 BRONZ Azért lőtte meg a nagyméltóságú asszony a szobalányát?

MÁRVÁNY Tévedésből. Közöltük a nyilvánossággal, hogy takarítás közben elsült a fegyver.

BRONZ Rossznyelvek szerint előbb az ön fegyvere sült el.

MÁRVÁNY Nagyon szép nő volt. Mi meg már túl voltunk a húszéves házassági évfordulón.

BRONZ Hát mégis ember volt őfőméltósága is.

MÁRVÁNY Nem kellett volna olyan szép nőt mellém rendelni.

BRONZ Mit bánkodik rajta utólag? Legalább egyszer az életében jól érezte magát.

MÁRVÁNY Istenem, de szép volt.

BRONZ No, látja. Legalább az emléke megmaradt.

MÁRVÁNY Ha akarnám, se tudnám elfelejteni.

BRONZ Sose titkoltam, hogy imádom a nőket.

MÁRVÁNY Magukról azt terjesztették, hogy a szabad szerelem hívei.

BRONZ Marhaság. A mi erkölcsünk még szigorúbb volt, mint az önök úgynevezett magasabb köréé. Ha valaki félrelépett, azt kizárták a pártból. Ha valakit kizártak a pártból, az megbélyegzett volt, se rendes munkát nem kapott, se barátja nem volt többé.

MÁRVÁNY Közben meg maga szerette a nőket.

BRONZ Minden normális férfi szereti a nőket.

MÁRVÁNY Hogy tudta összeegyeztetni a két dolgot?

BRONZ Sehogy. Az emberben veszekedett az ész meg az érzelem.

MÁRVÁNY Akárcsak bennem.

BRONZ Bennem kevesebb gát volt, mint a kegyelmes úrban. És több nőm volt.

MÁRVÁNY Most irigyeljem?

BRONZ Nem henegegek. Megállapítom.

MÁRVÁNY Csak egyszer léptem félre. Akkor is megjártam nagyon.

BRONZ Főleg a szobalány járta meg.

MÁRVÁNY Sokat szenvedtem én is. Magamba zárkoztam, nem akartam senkit se látni. Halálomig szerettem azt a lányt.

BRONZ Miért engedte, hogy elszakítsák magától?

MÁRVÁNY Az elveimet követték. Azt hirdettem, hogy Isten, haza, család.

Ebbe nem fértek bele a szeretni való szobalányok. Három gyerekünk volt, akik mind rám tekintettek. Nem szállhattam szembe saját nézeteimmel.

BRONZ Nem a saját hálószobájában kellett volna csinálni. Nem tudta, hogy a kormány minden tagjának van szeretője?

MÁRVÁNY A titkosszolgálat főnöke beszámolt az afférok nagy részéről.

BRONZ Egy kis hetyegés még nem affér.

MÁRVÁNY Aki államtitkokat tud, arra vigyázni kell.

BRONZ Nem tudta, hogy a Nemzeti Bank elnöke meg a két helyettese közös szeretőt tart?

MÁRVÁNY Azt a nőt be is mutatták nekem. Nagy testű, vörös hajú fiatalasszony volt. Nem az én típusom. Nem is értettem Béláék gusztusát.

BRONZ A három trotykos osztozkodott rajta.

MÁRVÁNY Így legalább nem keveredtek még gyanúsabb ügyekbe. Ez volt a titkosszolgálat véleménye. Hogy így kézben tartjuk őket.

BRONZ Az a nő az én alapszervezetem tagja volt.

MÁRVÁNY Csak nem?

BRONZ Mindent tudtunk a pénzügeikről.

MÁRVÁNY Maga is . . .

BRONZ Nekem számolt be minden részletről.

MÁRVÁNY Maga is együtt élt azzal a nővel?

BRONZ Nekem elvtársnőm volt. Aki föláldozta magát az ügyért. A mi ügyünkért.

MÁRVÁNY Áldozat? Állítólag négyszobás lakást béreltek neki. Meg autót vettek neki ajándékba. Meg operába vitték.

BRONZ Akkor is áldozat volt a részéről. Három vénembernek kellett hízelegnie. Mindennap hazudnia kellett. Az ügy érdekében.

MÁRVÁNY Mikor bemutatták nekem, nagyon élvezte. Úgy csicsergett, mint a dalos madárka.

BRONZ Belevaló csaj volt. Ha öfőméltósága hajlandóságot mutatott volna, magával is lefekszik.

MÁRVÁNY No de kérem. Azt mesélték, hogy a szőrzete is lángvörös volt. Tudja, mire gondolok.

BRONZ Sosem láttam a szőrzetét. Nekem a számokról adott jelentést. Az ország állapotáról.

MÁRVÁNY Szóval egy vörös hajú nő szolgáltatott adatokat a vörösöknek. Nevethetnék a dolgon.

BRONZ De nem nevet.

MÁRVÁNY Pedig ma már mindegy.

BRONZ Pedig ma már mindegy.

MÁRVÁNY Úgyes. Tudtam, hogy nem volna szabad lebecsülni magukat.

BRONZ Mi sohasem becsültük le magukat.

(Lépések.)

JÚLIA Itt vagyunk. Nem értelek, de eljöttem veled. Néha olyan vagy, mint egy makacs gyerek.

NAGYKOVÁCS Egyedül akartam maradni az alkotásommal. Nem kértelek rá, hogy velem tarts.

JÚLIA Nem hagylak éjnek idején egyedül kódorogni.

NAGYKOVÁCS Még mindig féltékeny vagy a volt asszisztensnőmre?

JÚLIA Fogalmazzunk pontosabban: féltelek.

NAGYKOVÁCS Olyan öreg vagyok?

JÚLIA Ez a szobor is mutatja.

NAGYKOVÁCS A jövőt mutatja. Az volt az elképzelésem. Itt áll mellettünk.

Itt van velünk, de a jövőt mutatja.

JÚLIA Attól tartok, most már a múltat. Vagy azt, hogy majd merre viszi a kamion. Arra! És a sofőr hallgat rá.

NAGYKOVÁCS Ne gúnyolódj a munkámon. Nézd meg, milyen monumentális. Tekintsd át a teret. Mennyire betölti.

JÚLIA Marha nagy szobor, el kell ismerni.

NAGYKOVÁCS Ez volt az első állami megrendelésem. Ebből vettem a Duna-parti lakást.

JÚLIA Ott is hagytad az első feleségednek.

NAGYKOVÁCS Az most nem lényeges. De beleadtam az akkori erőmet.

Azt a belső sugárzást, amit éreztem.

MÁRVÁNY (*halkan*) Ő volt a megalkotója?

BRONZ Nagyképű alak.

MÁRVÁNY Eljött búcsúzkodni.

BRONZ Önmagát siratja bennem.

NAGYKOVÁCS Könnyű volt azelőtt köztéri szobrot csinálni, amíg lovakon ültek az urak. Ha jól megfaragtd a lovat, fölötte akármilyen alakot rábiggyeszthetél. De mit lehet kezdeni egy gyalogos figurával, akit le sem szabad vetköztetni. Más egy meztelen férfi, és más egy öltönybe burkolt pasas. Ezek az öltönyök olyan egyformák és unalmasak, hogy nagyon nehéz egyéníteni a figurát.

JÚLIA Hát ezt aztán egyénítetted. Aki ismerte, mind azt állítja, hogy nem is hasonlít a modellre.

NAGYKOVÁCS Az irigység beszél az emberekből. A versenytársak terjesztették ezt a marhaságot. Mert én kaptam a megrendelést.

JÚLIA Ezen nem múlik. Mármost hogy hasonlít-e. Kinek számított?

Legfőljebb saját magának. De ő sem szólt, pedig itt volt a saját leleplezésén. Igaz?

NAGYKOVÁCS Ő elégedett volt. Jobban tetszett saját magának, mint nekem.

MÁRVÁNY (*kuncog*) Még csak nem is hasonlít saját magára.

BRONZ Könnyű annak, akinek ábrázolhatóbb a lova, mint saját maga.

MÁRVÁNY Nagyon eredeti öltönyt adott magára. Hallotta?

BRONZ Nem a ruha teszi az embert.

MÁRVÁNY De ruha teszi a szobrot. Ezt mondja a mester.

BRONZ Meg a ló. A szobor lényege a ló.

JÚLIA Nem vette észre, milyen kövérre mintáztad?

NAGYKOVÁCS A köztéri szobor nem oszlop. Ha eredeti karcsúságában hagyom, nincs térhatása. Ezért áll köpenyben. A leomló textília a földig ér, vagyis a talapzatig, és azt a benyomást kelti, mintha az alak a földből nőtt volna ki. A jelképeessége már akkor világos volt mindenki előtt. A nép fia.

JÚLIA Ezt sugallja a katonaköpeny?

NAGYKOVÁCS Honnan veszed, hogy katona? Nincs rajta jelzés.

JÚLIA Nem tudom, honnan jött ez a gondolat. Csak megézés.

NAGYKOVÁCS Rossz. Helytelen. Úgy képzeltem, tanítóra hasonlít. A nép tanítója. Akkoriban minden környező államban volt egy nagy tanító. És mindenekelőtt állt a Népek Tanítója.

MÁRVÁNY (*kuncog*) Van humora a pasasnak.

BRONZ Szobrász! Védett, mint a szarvasbikák. Sohasem engedtem a művészeket bántani.

MÁRVÁNY Igaza volt. Mindegy, hogy mit fecseg. A fontos az, hogy alkot.

JÚLIA Fázom. Ha kinézelődted magad, inkább bújjunk most már ágyba.

NAGYKOVÁCS Mondtam, hagyjál egyedül. Most szégyellem, hogy sírhatnékom van.

JÚLIA Sírjál nyugodtan. Láttalak már sírni.

NAGYKOVÁCS Tudom. Akkor is szégyellem. Miért kell bántani egy szobrot, akárkit ábrázol? Ha Hasfelmetsző Jack lenne, akkor sem kellene megsemmisíteni. Feltéve, hogy jó a szobor.

JÚLIA Miért nem kérted vissza a városi tanácstól?

NAGYKOVÁCS Mire hivatkozom? Hogy meg akarom őrizni? Hogy szeretem, mert ez volt az első köztéri szobrom?

JÚLIA Mondd, hogy kéred a bronzot. Mondd, hogy majd fölhasználok az anyagot.

NAGYKOVÁCS Már így is rám szálltak. Cikkeznek róla, hogy a régi rezsिम kedvenc művésze voltam.

JÚLIA Tagadhatatlanul az voltál.

NAGYKOVÁCS Mert a legjobb voltam a szakmában. Most is a legjobb vagyok. Gondolod, véletlenül bízták rám a réginek a restaurálását?

BRONZ Hohó! A méltóságos úr is ismeri művészünket?

MÁRVÁNY Hetek óta simogat, keneget, ragasztgat, ölelget.

BRONZ Még egy közös ismerős.

MÁRVÁNY Nem tudtam, hogy ilyen bizalmas viszonyban voltak egymással.

BRONZ Ezek után visszautasítja közeledését?

MÁRVÁNY Ezek után hideg leszek hozzá, mint a márvány.

BRONZ Nagy változás!

MÁRVÁNY Lökjem le a létráról, ha felmászik a fejemre?

BRONZ Isten ments! Az alkotómat? Sűgja a fülébe, hogy üdvözlöm én is.

NAGYKOVÁCS A szobrok érzik, hogy szeretem őket. Arra születtem, hogy szobrokat készítssek. Azt nem értem, miért kell őket bántani.

JÚLIA Majd én bekéredzkedek az elnökhöz, és azt tanácsolom neki, hogy hozzák át a bronzot a műhelyedbe.

NAGYKOVÁCS Megtennéd?

JÚLIA Majd melltartó nélkül megyek. Ha kell, bugyi nélkül.

NAGYKOVÁCS Nem kérhetem tőled, hogy lefeküdj neki!

JÚLIA Úgy bámul belém, mintha pornófilmet nézne.

NAGYKOVÁCS Az átkozott! Láttam, hogy nyalja a száját, mikor meglátott a szobraim között.

JÚLIA És azt nem láttad, hogy megsimogatta a fenekemet?

NAGYKOVÁCS A vén kecske!

JÚLIA Két évvel fiatalabb, mint te.

NAGYKOVÁCS De öregebbnek néz ki nálam! Honnan tudod, hogy fiatalabb?

JÚLIA Dicsekedett veled.

NAGYKOVÁCS Miközben simogatta a fenekedet?

JÚLIA Miközben a szoknyám alá nyúlt.

NAGYKOVÁCS Megtiltom, hogy bemenj hozzá. Miért engedted meg, hogy hozzád érjen?

JÚLIA A kezére csaptam. Hízelt neki.

NAGYKOVÁCS Nem kell a szobor. Nem alázkodunk meg senki előtt.

JÚLIA Ne félted engem. Csőbe húzom a fickót.

NAGYKOVÁCS Attól tartok én is. Ő is a csőbe akar jutni.

JÚLIA Nem bízol bennem?

NAGYKOVÁCS Bízom. Éppen azért. Nem kell a szobor.

JÚLIA Érted mindent megtennék. Ha az elnök azt javasolja, hogy neked adják a bronzot, és ezt úgy adja elő, mint saját ötletét, van rá esély, hogy megmentsük a szobrod.

NAGYKOVÁCS Tele volt a tér, mikor avattuk. Katonazenekar játszott. A hivatalos személyek külön emelvényen ültek.

JÚLIA Ne picsogj. Még megmenthetjük.

NAGYKOVÁCS Ilyen áron nem kell.

JÚLIA Nincs ára. Csak az ár látszata van. Ez lesz az én ajándékom születésnapodra. Úgyis gondolkodtam rajta, mit vehetnék az évfordulóra. Megkapod a szobrot.

NAGYKOVÁCS Téged nem adlak.

JÚLIA Gyerekünk nem lehet már. Legalább segíték, hogy a szobrot visszazerezd.

NAGYKOVÁCS Nem adlak. Ha egyszer akarják, megcsinálhatják a szobrot a képek és a modell alapján. Te élsz, és velem vagy. Nekem elég.

JÚLIA Gyere, fázom nagyon.

NAGYKOVÁCS Gyere. Te maradtál nekem. Vigyáznom kellene rád.

JÚLIA Ölelj át. Legalább a karod melegét érezzem.

(Lépések távolodnak.)

MÁRVÁNY Nahát, hogy magának milyen szerencséje van a nőekkel! Ez a csaj kifekszi magának a megmaradást.

BRONZ Én nem érdeklek a nőt. A szobrász a szerencsés fickó.

MÁRVÁNY Katonazenekar!

BRONZ Miféle katonazenekar?

MÁRVÁNY Zenekarral avatták föl. Nekem misét szolgáltak, mikor fölavattak.

BRONZ Akkor más volt a divat. A lényeg, hogy ceremónia legyen. Cirkusz a népnek.

MÁRVÁNY Mindennek meg kell adni a módját. Mindig szerettem a szertartásokat. A szertartás megnyugtatja az embert.

BRONZ Én meg sokáig gyűlöltem az álszent fontoskodást, a ceremóniameseterek forgolódását, a hivatalos sorrendet, a hosszú várakozásokat. Aztán beláttam, hogy anélkül nehéz megszervezni a nyilvánosságot.

MÁRVÁNY A születés, az avatás, a menyegző és a temetés rítusai, megszokott menete, azok a társadalmi formák, amelyeknek kötelező eleget tenni, aztán meg a népi és a vallási szokások is, amelyek kötelező érvényűek, a résztvevők számára eleve megoldanak bizonyos kérdéseket. Mikor meghalt a fiam, megbolondultam volna, ha gondolkodom rajta. Szinte szerencse volt, hogy eleget kellett tennem a szertartásnak. A papok irányították a temetést, nekem állandóan akadt valami dolgom. Úgy kifárasztottak, hogy a végén sírni sem bírtam már.

BRONZ Engem a kongresszusok fárasztottak ki legjobban. Már az előkészületekbe belerokkantam, aztán az a sok szabály, pontos menet, előírás, mindig földühített.

MÁRVÁNY Hát igen. Ezek nyilvános előadások.

BRONZ Különösen mióta közvetíti őket a rádió meg a televízió. Egész drámát dolgoznak ki. Vagy inkább show-műsort.

MÁRVÁNY Ső?

BRONZ Új kifejezés a látványosságra. Vannak kulisszák és szereplők. Vannak rendezők és ügyelők.

MÁRVÁNY Ilyen volt a koronázási ünnepség.

BRONZ Ilyen az elnöki beiktatási ünnepség is.

MÁRVÁNY Meg az érdemrendek kiosztása.

BRONZ Meg a katonatisztek fölszentelése.

MÁRVÁNY Meg a zászlószentelés.

BRONZ A kongresszusokon mindig elfogott a hisztérikus röhögés. Az a sok fölnyakkendőzött pasas, aki állva tapsol, és sehogy se akarja abbahagyni . . .

Csipkedtem saját karomat, hogy ne röhögjek bele a kamerába.

MÁRVÁNY Én mindig tiszteltem a formáságokat.

BRONZ Ha túl merevek, akkor saját ellentétükbe fordítják az egésznek az értelmét. A végén már fáj a tenyerük a tapsolóknak. De senki sem akarta elsőnek abbahagyni a tapsot, mert félt, hogy azt politikai jelnek tekinti majd valaki. A véget nem érő taps így nem az öröm, hanem a szűkülő félelem fokmérője lett.

MÁRVÁNY Szóval, féltetek magától, elnök elvtárs?

BRONZ Magától is rettegetek, méltóságos úr!

MÁRVÁNY Lehet, hogy joggal tartottak szigorú kezétől, elnök elvtárs?

BRONZ Legalább olyan joggal, mint az ön korlátoztságától, őfőméltósága!

MÁRVÁNY Én a nemzetemet szolgáltam minden erőmmel, ezt egy percig se feledje.

BRONZ A nemzetet vagy azt a sok üresfejű főnemest, akik minden vagyont kiszívtak a népből?

MÁRVÁNY A munkásosztálynak a munka a sorsa, ahogy a neve is mutatja.

A munkás dolgozzon, és ne politizáljon.

BRONZ Vége azoknak az időknak, mikor valaki azáltal, hogy nemes anya szülte, élete végéig henyélhetett.

MÁRVÁNY Vége annak a kornak, mikor banditavezérek szobrait állították föl a város terein. Maga innen, elvtárs, pucolni fog!

BRONZ De maga, méltóságos úr, nem fogja élvezni, hogy idekocog a kövér lovával. Napról napra fogja látni, méltóságos úr, hogy nemcsak a galambok szarnak a fejére.

MÁRVÁNY Elmúlt a maga pünkösdi királysága, elvtárs.

BRONZ Ahogy a maga királysága is valóban csak pünkösdi volt, méltóságos uram.

(Kiáltás.)

ZOLI Láttad? Láttad?

PÉTER Megőrültél? Letéped a zakóm ujját.

ZOLI Csipiszt mutat. Nézz oda! Odafigyelj!

PÉTER Nem látok senkit.

ZOLI A szobor csipiszt mutatott.

PÉTER Mit mutatott?

ZOLI Csipiszt. Fityiszt. Fügét. Az ujjával, érted?

PÉTER Neked az agyadra ment a közvetíthetnék.

ZOLI Esküszöm az életemre. Behajlította a hüvelykujját. Így e!

PÉTER Meg vagy örülve.

ZOLI Ezt látnod kellett volna. Sose oda figyelsz, ahol történik valami.

PÉTER Mondtam, hogy hajnali váltás után nem szabad pálinkát inni.

BRONZ Bizony, fűgét mutattam, édes fiam. És mutattam volna én nagyobb dolgot is, ha behajlíthatnám a karom.

MÁRVÁNY Az elvtárs népies mozdulatokat tesz.

BRONZ Ófőméltósága pedig merev előkelőséggel ül azon a disznószerű lovon.

MÁRVÁNY Legalább tudom, hogy a nemzet föltekint reám.

ZOLI Gyere, megnézzük, hogy a méltóságos úr kirántotta-e a kardját.

PÉTER Ne bolondozz. Fáradt vagyok. Unom az egészet.

ZOLI Még iskolás koromban hallottam, hogy ha az elvtárs megmozdul, és másfelé mutat, megváltozik a világ.

PÉTER Már megváltozott.

ZOLI De azt is mesélték, hogy ha a méltóságos kirántja a kardját, ismét háború lesz.

PÉTER Gyerekkori meséket mondasz nekem hajnali négy órakor?

ZOLI Saját szememmel láttam, hogy a szobor csipiszt mutatott.

PÉTER Csipiszt az orrodra. Mutatta: így fogsz te rólam közvetíteni.

ZOLI Muszáj közvetíteni. Meg kell eleveníteni őket. Ki kell mondani, amit ők mondanának.

BRONZ Ez az, fiam. Én egész életemben a népet szolgáltam.

MÁRVÁNY Főládoztam magam a népemért. A nemzet boldogulása lebegett a szemem előtt.

BRONZ Soha annyi gyár nem épült, mint az én időmben.

MÁRVÁNY Az ország népe sose volt olyan egységes, mint az én vezetésem alatt.

BRONZ Elöttem mindenki egyforma volt.

MÁRVÁNY Nálam mindenki tudta, hogy hol a helye.

ZOLI El kell mondani, amit a nép gondol róluk. Ha mi nem tesszük meg, akkor senki se teszi meg. Ha mi nem hozzuk nyilvánosságra, akkor tovább forr majd lenn a mélyben.

PÉTER Micsoda istenverte idealizmus!

ZOLI Ha mi nem beszéljük ki gondolatainkat, kérdéseinket, dilemmáinkat, akkor semmi sem változott meg a világunkban. Érted?

PÉTER Azt értem, hogy te azon a napon még a mikrofon közelébe se mehetsz.

BRONZ Hallod, fiatalember, amit mondok? Ide figyelj rám!

MÁRVÁNY Az egész nemzet igazságát hirdesd egyedül.

BRONZ Az elveimről beszélj. A céljaimról. Arról, amit el akartam érni.

MÁRVÁNY Abból nem lett semmi. Csak tönkretette az igazi célokat. Újra föl kell ébreszteni a népet.

ZOLI Ha nem változik semmi, akkor minek cserélgetjük minden emberöltőben egyszer a szobrokat?

PÉTER Tegyük egymás mellé őket? Hogy társalogjanak? Meg csipiszt mutatassanak egymásnak?

ZOLI Gondolod, a másíknak mutatta, és nem mindnyájunknak? Ez lehetséges!

PÉTER Száz év alatt öt szobor kerülne a térre. Tíz lenne belőlük kétszáz év múlva. Egész szoborkiállítás. Szoborkert. Szobortömeg. Szoborkongresszus.

BRONZ Demagóg duma. Fiam, hallgass a szavamra!

MÁRVÁNY Nem hallod, amit én mondok? Valamikor reszkettek a szavimtól az ország legnagyobb fiai.

BRONZ A mondataimat aranybetűkkel verték a falra.

MÁRVÁNY Úgy tisztelték a gondolatom, mint a szentírást.

BRONZ Ne hagyd ki az alkalmat, hogy engem idézz!

MÁRVÁNY Nem véletlenül jutottam újra az eszükbe. Én vagyok az igaz.

ZOLI Minden avatást és minden ledöntést közvetíteni kell.

PÉTER Ugyan minek?

ZOLI Hogy tudjuk, mit miért csinálunk. Nemcsak azt kell rögzíteni, hogyan történt. Ne csak a körülményeket írjuk le. Egyszer már tegyük tisztába az okokat is. Hogy a város ne szégyellje magát saját szobrai sorsa miatt.

PÉTER Faragott képek.

ZOLI Saját képünk ez.

PÉTER Ez?

ZOLI Ezek a szobrok mind mi vagyunk. Ha döntjük, ha állítjuk, saját magunkkal küszködünk.

PÉTER És saját magunknak mutatunk csipiszt?

ZOLI Igen. Saját magunknak mutatunk csipiszt.

(Zene.)